

Jaarverslag Werkgroep Bijeneters

Na het succesvol jaar 2015 met 12 broedgevallen van de bijeneters waren wij dit jaar natuurlijk zeer benieuwd of de stijgende lijn van het aantal broedgevallen zou doorzetten. Eind april konden wij de eerste waarnemingen verwachten. Vorig jaar werden de eerste bijeneters vanaf 14 april waargenomen. Dit jaar moesten wij wachten tot 28 april. In Duitsland werden de eerste bijeneters waargenomen vanaf 21 april. Het aantal waarnemingen bleef dit jaar achter in vergelijking met vorig jaar. De aanhoudende natte weersomstandigheden houden wij hier verantwoordelijk voor. Niet alleen in ons land, maar ook België en het noorden van Frankrijk, kregen te maken met veel neerslag. Daar wij sterke vermoedens hebben dat “onze bijeneters” vooral in de tweede helft van de maand april, de maand mei en begin juni via onze zuiderburen en dan vooral langs de kust naar het noorden trekken, speelden de weersomstandigheden de bijeneters niet in de kaart. De aanhoudende noordoostelijke band van regen die over Frankrijk, België en zuidoost Nederland liep, vormde als het ware een blokkade voor de naar het noorden trekkende bijeneters. Aannemelijk is dan ook dat dit de reden was, dat het aantal waarnemingen beperkt bleef. Ook de grootte van groepen bijeneters bleef achter met vorig jaar, namelijk 14 dit jaar tegen 34 vorig jaar. Bij onze oosterburen waren de weersomstandigheden ook niet gunstig. Toch krijgen wij optimistische berichten binnen over waarschijnlijk toch weer een toenemend aantal broedgevallen. De reden zou kunnen zijn dat hun vogels een andere trekroute hebben.

Bijeneter met prooi (foto Luuk Belgers)

Een uitgebreid overzicht van landelijke weersomstandigheden (info KNMI) van de maanden april en mei en juni (het weer in deze maanden zijn bepalend voor de vestiging van bijeneters) is dan ook op zijn plaats.

Landelijke weersomstandigheden in April: De maand was met een gemiddelde temperatuur van 8,7 graden tegen langjarig gemiddelde van 9,2 graden vrij koud te noemen. Deze maand was gemiddeld zelfs kouder dan de decembermaand van 2015. De eerste helft van de maand was zacht te noemen met een warme dag op 3 april. De tweede helft van de maand was het weer koud te noemen. Van de 24ste tot en met de 26ste kwam de temperatuur vrijwel nergens meer boven de 10 graden uit. Op de 26ste werd het in Beek (bij Maastricht) niet warmer dan 5,8 °C. De landelijk laagste temperatuur was -2,5 °C in Deelen op de 20ste. In De Bilt werd in april één vorstdag genoteerd (minimumtemperatuur lager dan 0,0 °C), normaal vriest het er in april nog op vier dagen. In het oosten vroom het op 5 tot 8 dagen.

Aan de grond kwam het lokaal in het oosten op 19 dagen tot vorst. Vanaf de 23ste was de stroming een week noordelijk en kregen we met talrijke buien te maken. Hierbij viel ook neerslag in de vorm van hagel of (natte) sneeuw. Ook kwam onweer bij deze buien voor. Hagelbuien zorgden op enkele dagen voor kortstondige, plaatselijke gladheid met verkeersongevallen tot gevolg. In de vroege ochtend van de 26ste lag er in het noordoosten hier en daar tijdelijk een paar cm sneeuw. Ook in de hoogste heuvels van Zuid-Limburg lag tijdelijk sneeuw.

Landelijke weersomstandigheden in Mei: De maand ging koel van start. Van 6 tot en met 12 mei was het, met uitzondering van de 10e, regionaal zomers warm (maximumtemperatuur 25,0 °C of hoger). In De Bilt werd op 7 mei de eerste zomerse dag van het seizoen genoteerd. Op de 14e had het hogedrukgebied zich naar IJsland verplaatst en werd de stroming noord. Met maxima van 11 tot 13 graden verliep het Pinksterweekend daardoor uitzonderlijk koel. Vanaf de 17e volgde een licht wisselvallig tijdvak waarbij het geleidelijk warmer werd. Op 21 mei werd het in een groot deel van het land 22 tot 24 °C. Op 23 mei werd de stroming opnieuw noordelijk met forse afkoeling tot gevolg. Op 24 mei werd het op sommige plaatsen niet warmer dan 11 °C. De laatste dagen van de maand werd met een oostelijke stroming weer vrij warme lucht aangevoerd. In totaal werden in De Bilt 13 warme en 5 zomerse dagen genoteerd tegen 10, respectievelijk 3 normaal. Tot en met de 21e was mei zeer droog verlopen met landelijk gemiddeld in totaal 10 mm. Op 22 en 23 mei waren landelijk gezien natte dagen met in totaal 22 mm regen. Met name in het midden van het land viel plaatselijk 30 tot ruim 50 mm. Aan het einde van de maand vielen lokaal zware onweersbuien. In de avond van 27 mei kwam het lokaal tot wateroverlast in Zuid-Limburg. Op 30 mei veroorzaakten zware onweersbuien veel overlast in de zuidoostelijke helft van het land. Op sommige plaatsen viel 50-70 mm.

Landelijke weersomstandigheden in Juni: De junimaand was zeer nat, somber en warm. De eerste week verliep warm met landinwaarts maximumtemperaturen rond 25 graden. Daarna volgde een lange periode waarin de temperaturen rond normaal schommelden. De laagste temperatuur van 5,6 °C werd op de 10de in Woensdrecht gemeten. De hoogste temperatuur van 32,6 °C werd op de 23ste in Arcen bereikt. Het werd die dag voor het eerst dit jaar tropisch warm. De eerste 10 dagen waren er grote weersverschillen. In grote delen van het land was het vaak droog en zonnig weer terwijl in het zuidoosten in de middag zware onweersbuien ontstonden die op meerdere dagen plaatselijk meer dan 50 mm neerslag brachten. De buien zorgden plaatselijk voor wateroverlast waardoor o.a. de landbouw grote schade ondervond. In het zuidoosten van ons land viel op veel plaatsen meer dan 200 mm, in het Limburgse Ysselstein zelfs 277 mm.

Elf bijeneters, foto Ingrid Sanders.

Vestiging Bijeneters

Halsreikend werd in Nederland uitgekeken naar de Bijeneters. Evenals vorig jaar werden o.a. weer waarnemingen gedaan langs de kust. Met name is het Waddeneiland Texel in het voorjaar een hotspot voor deze vogels. Tot een broedgeval op dit eiland is het echter niet gekomen. Ontbreken van goede nestlocaties zal hier waarschijnlijk debet aan zijn. Natuurlijk waren wij zeer benieuwd naar de ontwikkelingen van de broedlocaties van vorig jaar. Bij vooral geslaagde broedgevallen is de kans groot dat de vogels in het voorjaar terug keren naar hun vertrouwde broedlocaties. De locaties in Limburg hadden dus goede vooruitzichten op een vestiging en daarop volgende broedgevallen van bijeneters.

Broedgevallen in Limburg

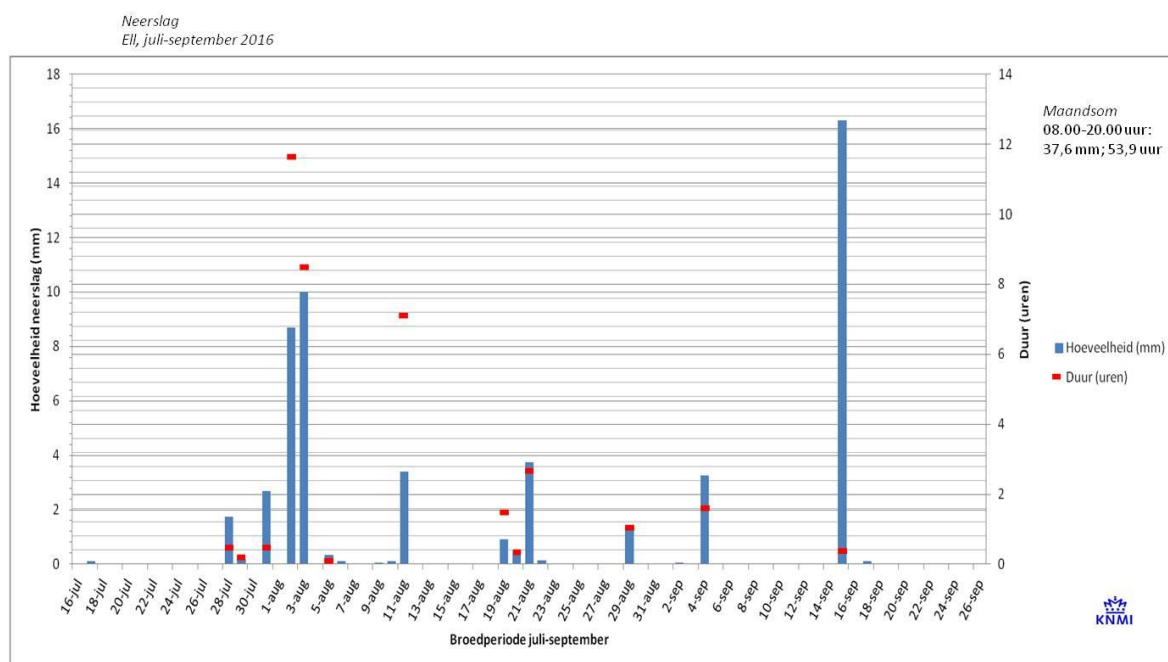
Weersomstandigheden

De weersomstandigheden zijn voor het slagen van broedgevallen van deze warmteminnende vogels zeer belangrijk. Vooral in de maand juli en begin augustus, wanneer de jongen aanwezig zijn, kan langdurige regen funest zijn voor de jongen. Grote insecten moeten gevangen worden voor de jongen en tijdens regenperiodes vliegen deze niet, met het gevolg dat ze ook niet gevangen kunnen worden. De jongen krijgen niets te eten en kunnen dan sterven. Een korte omschrijving van de lokale weersomstandigheden in de maand juli en augustus is dan ook op zijn plaats.

Weersomstandigheden juli;

Juli had 30 warme dagen van minimaal 20°C. waaronder 21 zomerse dagen van minimaal 25°C en 8 tropische dagen van minimaal 30°C. Op 20 juli werd de 37°C gehaald. De maand kende 8 dagen met neerslag en over de gehele maand bedroeg de neerslag bijna 29 mm. Landelijk was dit gemiddeld 52 mm. De gemiddelde maximale dagtemperatuur bedroeg 26,9°C. Landelijk was dit bijna 24°C.

In de maand augustus waren de jongen de eerste twee weken nog niet uitgevlogen, dus zijn de weersomstandigheden tot 16 augustus hierna beschreven. Deze twee weken kenden 12 warme dagen, waaronder 2 zomerse dagen en 2 tropische dagen. De gemiddelde dagtemperatuur was 22,4°C. Op 2 en 3 augustus viel er ruim 10mm. regen. In totaal viel er de eerste helft van de maand 28,7 mm

Verloop van het broedseizoen in Limburg

Locatie 1

Door een paar mensen werd een broedlocatie (waar vorig jaar jongen zijn uitgevlogen) in de gaten gehouden en op 20 mei werden er voor het eerst zes tot acht exemplaren waargenomen.

Op 4 juni werden op deze broedlocatie, die voor het publiek niet toegankelijk is, 8 bijeneters gezien. Een week later werden er zes exemplaren waargenomen. Het kon zijn dat de andere twee bijeneters op een andere locatie rondvlogen of reeds op het nest zaten. De daarop volgende weken was het duidelijk dat de vogels aan het broeden waren en wij ook aan de hand van waarnemingen konden concluderen, dat minimaal 3 broedparen aanwezig waren. Op 3 augustus kregen wij de bevestiging dat het om 4 broedparen ging. Ook waren er grote jongen aanwezig omdat tijdens de prooiaanvoer van de ouders de jongen zich af en toe voor de nestingang lieten zien. Op 12 augustus vlogen er nog drie foeragerende vogels rond en was er minimaal nog één nest met op het punt van uitvliegen staande jongen. Tevens werd in Limburg op dezelfde dag elders een groepje (4 exemplaren) naar het zuiden toe overvliegende bijeneters waargenomen. Waren dit bijeneters van de broedlocatie? Op 18 augustus werden er op de ze locatie nog minimaal 11 bijeneters waargenomen. Het aanbrengen van prooien naar de nesten werd niet meer waargenomen, waaruit wij moesten concluderen dat de jongen waren uitgevlogen. Op deze locatie hebben de bijeneters dus jongen groot gebracht.

Bijeneters met vliegvlugge jongen, foto Piet de Poorter.

Locatie 2

Op een andere locatie in Limburg werden op 30 mei voor het eerst 5 bijeneters waargenomen. Ook werd waargenomen dat ze druk bezig waren met het graven van hun nesten in een oeverwal. Helaas zijn deze nesten de daarop volgende dagen met extreem veel neerslag door het zeer sterk stijgende waterpeil verloren gegaan. Ook oeverwaluwen en ijsvogels kregen te maken met deze overlast. De daaropvolgende weken werden er diverse waarnemingen van bijeneters in de omliggende gebieden gemeld. De vogels zijn dus toch in dit gebied blijven hangen en niet weg getrokken. Wij hadden in het verleden al eens meegemaakt dat ook bijeneters een vervolglegsel kunnen produceren. Deze ervaring

werd nu ook gedeeld door waarnemers uit Duitsland. Doordat dit een zeer onoverzichtelijk en voor het publiek niet toegankelijk gebied is, moesten wij volstaan met de waarnemingen, die in de omgeving gedaan zijn. Daar wij in de maanden juni, juli en augustus diverse meldingen binnenkregen van maximaal zes bijeneters, moeten wij concluderen, dat elders in dit gebied toch minimaal twee paartjes gebroed moeten hebben.

Op 30 juli hebben wij de bekende (potentiële) broedlocaties op bezocht. Het verslag hier van is terug te lezen in de eerder verschenen nieuwsbrief en/of op onze site.

Broedgeval Zeeland

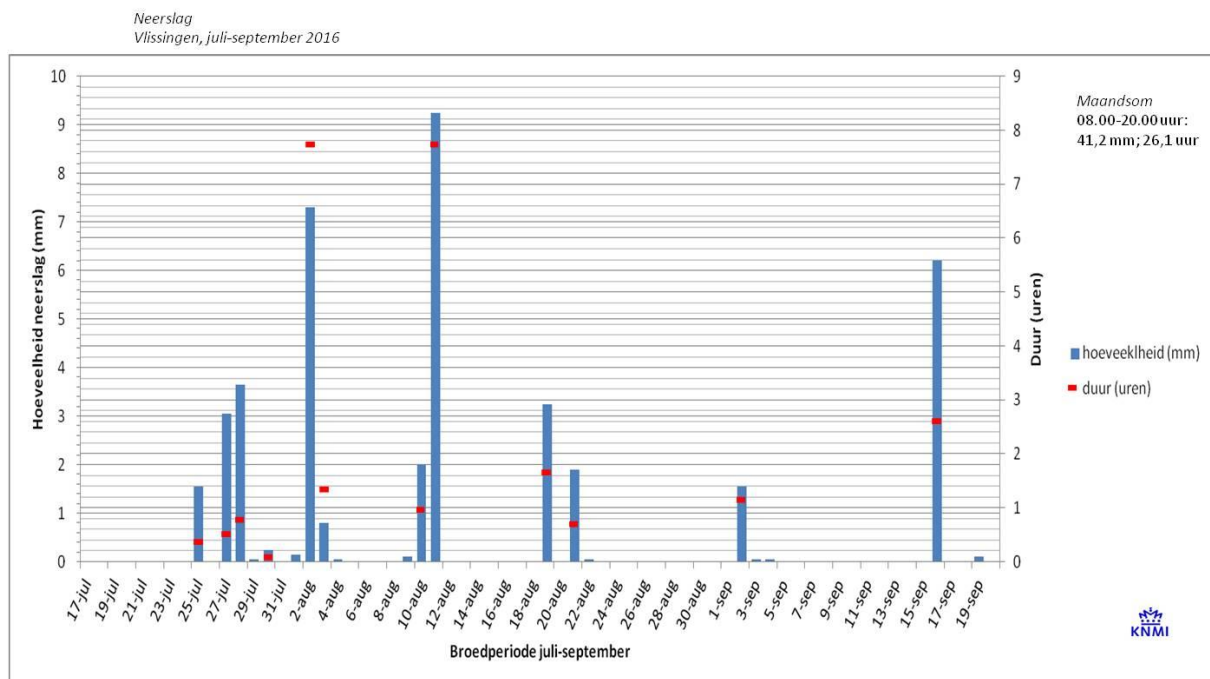
Weersomstandigheden;

De maand juli kende 26 dagen waarop de dagtemperatuur boven de 20°C. kwam, waaronder 10 dagen met temperaturen boven de 25°C. kwamen en 2 dagen boven de 30°C. Er werden 6 dagen met neerslag genoteerd, waarbij bijna 69mm. regen viel. Op 13 juli viel alleen al ruim 48mm. regen. De gemiddelde maximale dagtemperatuur bedroeg 23,5°C. Landelijk was dit 24°C.

Weersomstandigheden in augustus;

Ook hier vermelden wij de weersomstandigheden tot 16 augustus. Begin augustus viel er dagelijks wat regen. In totaal viel er 50 mm. neerslag. De maximale dagtemperaturen waren met een gemiddelde van 20,4°C. wat aan de lage kant.

Vanwege de niet beschikbare weersgegevens per uur van het dichtstbijzijnde weerstation is er voor een weerstation in de omgeving gekozen. De gegevens in de grafiek wijken hierdoor iets af van de hierboven gegeven aantallen, maar zijn daarentegen nog steeds sterk indicatief voor de spelende weersomstandigheden tijdens de broedperiode.

Verloop van het broedseizoen;

Wat later in het seizoen kregen wij meldingen binnen van bijeneters in Zeeland. In een gebiedje van een terreinbeherende instantie werden bijeneters waargenomen. Meestal werden er twee of drie exemplaren gezien. Door enkele lokale vogelaars werden de vogels in de gaten gehouden en werd vastgesteld dat een paartje een nestgang hadden gegraven en kon uitgegaan worden van een broedgeval. Daar tijdens de broedfase de bijeneters een verborgen leven leiden, is het moeilijk om vast te stellen of ze nog aanwezig zijn. Langdurige observatie is hiervoor nodig. Tijdens de jongenfase worden regelmatig prooien aangevoerd en zijn de vogels vaker te zien. Wij kregen dan vanaf deze

periode ook vaker meldingen binnen van waarnemingen. Vaak werd er gesproken over twee ouders en een waarschijnlijke helper, omdat er regelmatig drie exemplaren werden waargenomen tijdens het aanvoeren van prooien. Er moesten nu dus jongen aanwezig zijn. Dit broedgeval werd gevolgd door zeven vogelaars, die waren benaderd door Matthias Koster en een onderzoek zouden gaan doen naar de prooiaanvoer. Op een gegeven moment kregen wij de melding dat het broedgeval was mislukt, daar er geen prooiaanvoer meer plaats vond. Een teleurstellend bericht totdat wij in augustus meldingen binnen kregen van maar liefst tien waargenomen exemplaren. Deze tien exemplaren bestonden uit zes jonge vogels en vier volwassenen. Dus nu werd het duidelijk dat er geen één, maar waarschijnlijk twee paartjes in het gebied gebroed moeten hebben en dat beide paartjes jongen hadden groot gebracht. Op 19 augustus hebben Hilbert Folkerts, Matthias Koster en een persoon van de terreinbeherende instantie een bezoek gebracht aan dit gebied. Na een kortstondige zoektocht werden bijeneters ontdekt. Duidelijk werd dat er minimaal vier jongen rondvlogen en een paar ouders. In totaal hebben wij zeven bijeneters waargenomen. Wij kunnen nu zeker stellen dat er broedgevallen zijn geweest in deze provincie.

Nestwandje in Zeeland, foto Marcel Klootwijk

Friesland

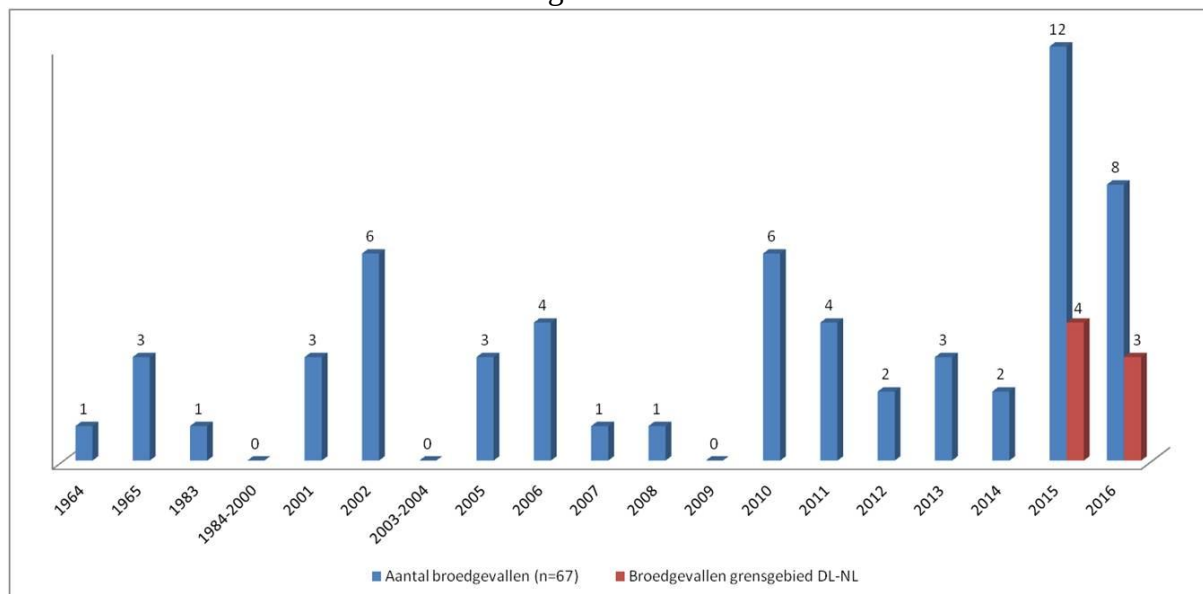
Het broedgeval, wat vorig jaar werd ontdekt in Friesland en mislukt was, heeft geen vervolg gekregen. Ook zijn er geen meldingen binnengekomen van waargenomen Bijeneters.

Aantalsontwikkeling in Nederland

Zoals het zich laat aanzien, is de Bijeneter zo langzamerhand een jaarlijkse broedvogel geworden. Vanaf het jaar 2000 moesten wij in de jaren 2003, 2004 en 2009 het zonder broedgevallen stellen. Vanaf het jaar 2010 hebben de vogels jaarlijks in Nederland gebroed. Van het jaar 2000 tot 2010 hadden wij 18 broedgevallen. Vanaf het jaar 2010 hebben de vogels nu jaarlijks in Nederland met wisselend succes gebroed en staat de teller nu op 37

broedparen. Wij gaan er vanuit, dat deze positieve trend zich zal doorzetten en dat het aantal broedgevallen langzaam zal toenemen.

Aantal broedgevallen in Nederland

Voor hun medewerking gaat onze dank uit naar Peter Roelse, Marcel Klootwijk, Arjen van Gilst, Jaco Walhout, Mario Aspeslagh, Chris Vreugdenhil, Nicky Hulzebosch, Patrick Lemmens, Paul Evers, Luuk Belgers, Ingrid Sanders, Piet de Poorter en alle personen, die meldingen en foto's hebben ingestuurd.